

तृतीय वर्ष कला अभ्यासक्रम [जून, १९९४ पासून]

मराठी

तृतीय वर्ष कला सामान्य स्तरासाठी पुढील पुस्तके लावावीत.

पहिले सत्र : निबंध [वाङ्मय प्रकार] - "मराठी निबंधाची वाटचाल"

संपादक - डॉ. शं. गो. तुळसुळे, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी, पुणे-२.

दुसरे सत्र :- ललित गद्य [वाङ्मय प्रकार]

१] झडीचे दिवस - अनंत पाटील, मेडता पब्लिशिंग हाऊस, सदाशिव पेठ, पुणे ३०.

२] अक्षरांचे घरी - वा. रा. सोनार, धेतश्री प्रकाशन, अमळनेर.

उपयोजित मराठीसाठी पुढील अभ्यासक्रम निश्चित करावा.

तृतीय वर्ष कला - उपयोजित मराठीचा अभ्यासक्रम.

सत्र १ले.

१] सारलेखन : स्वरूप व प्रकार.

घटक : सारलेखनाचे प्रयोजन, सारलेखनाचे तंत्र, सारलेखनाचे प्रकार [गद्य उता-याचा सार, सार साररूप कादंबरी, साररूप निबंध, साररूप ग्रंथ, साररूप कथा] सारलेखनाचे प्रात्यक्षिक [पुढील कला कृतींच्या आधारे : १] हृदयपार [श्री. ना. पेंडसे] [साररूप कादंबरी] [२] दोन शब्दांत दोन संस्कृती [वि. दा. सावरकर] [साररूप निबंध].

२] भाषांतर : स्वरूप व प्रकार.

घटक : भाषांतराचे प्रयोजन, भाषांतराचे प्रकार [छायानुवाद, भावानुवाद, रूपांतर, अर्वाचिनीकरण इ.] छायानुवाद [काही नमुने : इंदिरेश पत्र, सत्याचे प्रयोग [म. गांधी], भावानुवाद [काही नमुने : गीता १५ वा अध्याय, गीताई १५ वा अध्याय], अर्वाचिनीकरण [काही नमुने] [पसायदानाचे अर्वाचिनीकरण], रूपांतर [प्रकारान्तर][काही नमुने - कथेची नाटिका - जयवंत दळवींच्या संदर्भात].

३] परिभाषा : स्वरूप व उपयोजन.

घटक : परिभाषेचे स्वरूप [साहित्याचा काटेकोरपणा, दुर्बोधता परिहार इ.], शासन व्यवहारातील परिभाषा, कार्यालयीन/व्यावसायिक परिभाषा, न्यायालयीन परिभाषा, जनसंपर्क माध्यमातील परिभाषा, विज्ञानाची परिभाषा वाङ्मयाची परिभाषा.

४] संपादनशास्त्र व पद्धती.

घटक : संपादनाचे प्रयोजन व स्वरूप, भित्तिपत्रिकेचे संपादन, स्मरणिका संपादन, गृहपत्राचे संपादन, नियतकालिकाचे संपादन, ग्रंथसंपादन इ.

संदर्भ ग्रंथ :

- १] श्रीवाणी, वर्ष १ अंक १, का.स.वाणी मराठी प्रगत अध्ययन संस्था, अन्नतीनगर, देवपूर, धुळे-२.
- २] मराठी विश्वकोश - खंड-१८.
- ३] वैज्ञानिक परिभाषा कोश, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ.

अभ्यासक्रमाचा तपशील-

एत-४ : १ले सत्र - वर्णनात्मक भाषाविज्ञान.

१. भाषा : स्वरूप, कार्य व अभ्यास.

घटक : भाषा व संदेशन, मान्येतर जीवनातील संदेशन, भाषिक संदेशन इ.

२] स्वनिम संकल्पना.

घटक : स्वन म्हणजे काय? वागीन्द्रियांची रचना व कार्य, स्वन - स्वनिम - स्वनान्तर, स्वनिम विश्लेषणाची तत्त्वे, विनियोगाचे प्रकार, मराठीतील स्वनिम व्यवस्था, स्वर स्वनिम, खंड्युक्त स्वनिम, व्यंजन स्वनिम व त्यांचे वर्गीकरण.

३] पदिस [रुपिस] संकल्पना.

घटक : पदिमाचे तत्त्व, पद-पदिस-पदांतरे व त्यांचे प्रकार, पदिमांची विभागणी, कार्यकर पदिमांचे प्रकार, पदिस-पदांतराचे काही प्रकार, पदस्वनिमिती, पदांची घटना.

४] वाक्यविन्यास.

घटक : पद, पदसमूह, उपवाक्य, वाक्य या संकल्पनांची ओळख, पदिमविन्यास आणि वाक्यविन्यास तुलना, रचना व संघटक, रचनांचे स्तर, रचना म्हणजे काय?, त्यांचे प्रकार, वाक्यांचे विशेष, प्रथमोपात्थित संघटक पद्धती [विश्लेषणासह], त्यातील उणिवा, त्याचे परिष्कृत स्वरूप, वाक्य पृथक्करण.

५] अर्थविन्यास.

घटक : अर्थाचे स्वरूप, अर्थाच्या व्याख्या, अर्थविन्यासातील विभिन्न स्तर, शब्दार्थ स्तरावरील अर्थाची वर्गीवारी, अर्थविन्यासातील काही पारिभाषिक शब्द

• [अर्थनिर्देश, अर्थविरोध किंवा अर्थवहिकृती] अर्थ आणि रूप यांतील संबंध अर्थावर्थातील संबंध, अर्थक्षेत्र संकल्पना, घटक विश्लेषण, स्वनिगमविन्यास व पदीयविन्यासाशी असलेला संबंध.

६. भाषाभ्यासाच्या विविध कक्षांचा परिचय.

घटक : भाषाविज्ञान व इतर अभ्यासक्षेत्रे, समाजभाषा विज्ञान, मनोवैज्ञानिक भाषाविज्ञान मानववंश विज्ञान व भाषा विज्ञान, उपयोजित भाषाविज्ञान, कोश विचार, व्यवहाराची भाषा व साहित्याची भाषा, मराठीतील बोलींचा परिचय.

संदर्भ ग्रंथ :

- १] वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरूप व पध्दती,
संपादक - डॉ. कल्याण काळे व डॉ. अंजली सोमण.
- २] भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक व ऐतिहासिक,
संपादक - डॉ. मालशे, डॉ. इनामदार व डॉ. सोमण.
- ३] भाषाविज्ञान परिचय - डॉ. मालशे, डॉ. पुंडे व डॉ. सोमण.
- ४] अभिनव भाषाविज्ञान - डॉ. गं. ना. जोगळेकर.
- ५] वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - डॉ. लीला गोदिलकर.
- ६] मराठीचा भाषिक अभ्यास- संपादक - डॉ. सु. श्री. कानडे.
- ७] भाषा - इतिहास आणि भूगोल - डॉ. ना. गो. कालेलकर.

-x-x-x-x-x-x-x-

एत-४ : २रे सत्र - पारंपारिक व्याकरण

१. वर्ण विचार.

घटक : स्वर, व्यंजने, अनुनासिके इ.

२. शब्द विचार.

घटक : नाम, सर्वनाम, विशेषण, क्रियापद, क्रियाविशेषण [अव्यये, शब्दयोगी अव्यये, उभयान्वयी अव्यये, केवल प्रयोगी अव्यये, लिंग, वचन, विभक्ती, साभान्यरूपे, जाख्यात रूपे, काळ आणि अर्थ.

३. वाक्य विचार.

घटक : वाक्याचे प्रकार [स्वार्थी, प्रश्नार्थक, विध्यर्थी, होकारार्थी, नकारार्थी, केवल वाक्य, मिश्र वाक्य, संयुक्त वाक्ये], प्रयोग, शुद्धलेखनाचे नियम व विराम चिन्हे.

संदर्भ ग्रंथ

१. शास्त्रीय मराठी व्याकरण - मो. के. दामले.
२. मराठी व्याकरणाचे व्याकरण - कृ. पा. कुळकर्णी व ग. मो. पाटील.
३. मराठी व्याकरण परिचय - डॉ. राजशेखर हिरेमठ.
४. अभिनव मराठी व्याकरण - डॉ. प्र. न. जोशी.
५. मराठीचे व्याकरण - डॉ. लिला व गोविलकर.
६. सुगम मराठी व्याकरण - लेखन.
७. मराठीचे अध्ययन व अध्यापन - डॉ. दि. हे. पाटील व डॉ. श. रा. राणे,
सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे-३०.

-x-x-x-x-x-x-x-x-x-

दुवासा. /-